МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 159.9:616.89

Редакційна колегія:

М'ясоєдов В. В. – голова, ректор Харківського національного медичного університету, д.мед.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Савєльєва Н. М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. н., професор;

Кривошапка О. В. – проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, к.мед.н., доцент;

Наконечна О. А. – проректор з наукової роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Кадикова О. І. – декан І медичного факультету Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Абасалієва О. М. – в.о.зав кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, к. психол. н.;

Соколова І. М. – професор кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, д. психол. н.;

Забєліна О. С. – викладач кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету.

Клінічна психологія та психічне здоров'я: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 23 квітня 2026 р.). Харків : Харківський національний медичний університет, 2026. 116 с.

У збірнику представлено матеріали науковців, практичних психологів, викладачів, здобувачів вищої освіти та фахівців у сфері психічного здоров'я з різних регіонів України. Доповіді присвячено актуальним проблемам клінічної психології, психічного здоров'я, психотерапії, психологічної реабілітації, кризової та травмофокусованої допомоги, психосоціальної підтримки в умовах війни, а також сучасним підходам до професійної підготовки фахівців психологічного профілю.

Наукове видання рекомендовано науково-педагогічним працівникам, психологам-практикам, психотерапевтам, докторантам, аспірантам, магістрантам, здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться сучасними проблемами клінічної психології та збереження психічного здоров'я.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, а також за граматичні й стилістичні помилки.

УДК 159.9:616.89

МЕТОД ІНТЕГРАТИВНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЦІЛІСНОСТІ ОСОБИСТОСТІ У РОБОТІ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ *Варава М.О*	28
ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ *Великодна А.О.*	29
ІНТЕГРАТИВНА ТЕХНІКА «ПЕРЕБУДОВА УСТАНОВОК» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ *Велішаєва (Козачкова) Ю.В.*	30
ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ТА СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ *Гіль І. В.*	31
ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ СИМПТОМАМИ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ *Горошкіна Е.О.*	33
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА СТРЕСОСТІЙКОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ *Гудзь Л. П.*	34
ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ *Додух С. О.*	35
ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ: ОНТОГЕНЕТИЧНИЙ ПІДХІД *Древіцька О.О., Буцька Л.В.*	37
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ У ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ *Дроботя І. В.*	38
РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ В ОСВІТІ: ЯК СТУДЕНТАМ ТА ВИКЛАДАЧАМ ЗБЕРЕГТИ МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я В ЕПОХУ ТУРБУЛЕНТНОСТІ *Єгоркіна Д.М.*	40
ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОПОМАГАЮЧИХ ПРОФЕСІЙ *Єріна В. В.*	41
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВТРАТИ БЛИЗЬКОЇ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ *Ждан Т. А.*	43
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕЖИВАНЬ І ДОПОМОГИ *Забєліна О. С., Лебедєва А. О.*	44
ЦИФРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ І ЙОГО ВПЛИВ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я РИЗИКИ ЗАЛЕЖНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ДОПОМОГИ *Забєліна О. С., Заїка Є. В., Лейман В. О.*	45
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ *Забєліна О. С., Мартинова Є.Ю.*	46
МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ *Заєць В. С.*	47
ПСИХОСОМАТИЧНІ РОЗЛАДИ ЯК ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПСИХІЧНОГО І ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я *Заїка Є. В., Лебедєва А. О., Лейман В. О.*	49

токсичного перфекціонізму. Важливо навчитися розбивати великі цілі на мікрозавдання, що дозволяє отримувати регулярні порції дофаміну від успішно виконаної роботи, замість того, щоб тижнями перебувати в стані кортизолового очікування дедлайну. Соціальна підтримка та участь у студентських спільнотах також відіграють роль буфера, який пом'якшує удари невдач, перетворюючи їх на корисний досвід, а не на особисту катастрофу.

Викладачі, зі свого боку, перебувають у зоні високого ризику емоційного вигорання через роль «емоційного контейнера» для студентів. Профілактика для педагога - це насамперед вибудовування чітких кордонів між професійним та особистим життям. Резильєнтність викладача базується на вмінні вчасно розпізнавати ознаки втоми та застосовувати техніки заземлення безпосередньо під час робочого дня. Я переконана, що справжня стійкість освітянина полягає не в тому, щоб бути незламною скелею, а в тому, щоб бути гнучкою лозою, яка гнеться під вітром обставин, але не ламається. Це включає в себе постійну професійну рефлексію та вміння делегувати відповідальність за навчання самому студенту, уникаючи гіперопіки, яка виснажує обидві сторони.

У підсумку, розвиток резильєнтності в університетському середовищі – це спільна відповідальність. Це створення атмосфери психологічної безпеки, де помилка вважається частиною навчання, а звернення за психологічною допомогою є ознакою сили, а не слабкості. Тільки інтегруючи психогігієну в щоденну рутину від інформаційної дієти до практик усвідомленості ми зможемо виховати покоління, яке буде не лише професійно компетентним, а й психологічно здоровим та здатним до творення в будь-яких умовах.

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОПОМАГАЮЧИХ ПРОФЕСІЙ

Єріна В. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

У сучасних умовах професійна підготовка майбутніх фахівців допомагаючих професій не може обмежуватися передаванням спеціальних знань, відпрацюванням практичних умінь і засвоєнням нормативних вимог професії. У цих сферах діяльності фахівець працює передусім з людиною в її вразливості, кризі, болю, втраті, дезорієнтації та потребі у підтримці. Саме тому для представників допомагаючих професій, зокрема майбутніх психологів, особливого значення набуває моральна культура як особистісно-професійне утворення, що визначає характер ставлення до іншої людини, спосіб професійної взаємодії, відповідальність за власний вплив і здатність діяти в морально неоднозначних ситуаціях. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення моральної культури майбутнього психолога не як зовнішнього додатка до фахової підготовки, а як внутрішньої умови професійної зрілості.

У межах нашого підходу моральну культуру майбутнього психолога ми розглядаємо як ширше особистісно-професійне утворення, у якому поєднуються моральні цінності, ставлення до іншої людини як до цінності, відповідальність за наслідки професійного впливу, культура взаємодії, готовність до морально виваженого рішення та включення цих орієнтирів у структуру професійного саморозуміння. Внутрішню організацію моральної культури доцільно описувати через чотири взаємопов'язані компоненти: аксіологічний, когнітивно-рефлексивний, комунікативно-поведінковий та самоідентифікаційний.

Для емпіричної конкретизації порушеної проблеми нами було досліджено морально-етичну відповідальність, емпатійні характеристики, професійну ідентичність і особливості самовизначення майбутніх психологів. Емпіричну вибірку становили 600 здобувачів вищої освіти, які навчаються на бакалаврському та магістерському рівнях за освітніми програмами «Психологія», «Практична психологія», «Клінічна психологія», «Медична психологія» та «Кризова психологія». У дослідженні було використано методику діагностики рівня морально-етичної відповідальності особистості І. Г. Тимощук, опитувальник міжособистісної

реактивності Марка Девіса, опитувальник професійної ідентичності А. Озеріної та тест «Хто Я?» М. Куна і Т. Макпартленда.

Результати показали, що в досліджуваній вибірці переважає середній рівень морально-етичної відповідальності, виявлений у 68,0 % учасників; високий рівень становив 17,0 %, низький – 15,0 %. У внутрішній структурі цього показника найкраще представленими виявилися моральна інтуїція та альтруїстичні емоції, тоді як екзистенційна відповідальність була виражена слабше. Встановлено статистично значущі міжкурсові відмінності за всіма шкалами морально-етичної відповідальності, що свідчить про поступове ускладнення морального виміру професійного становлення в процесі навчання. Інтегральний показник морально-етичної відповідальності зростав від 9,37 у студентів першого курсу бакалаврату до 15,31 у студентів другого курсу магістратури.

Кореляційний аналіз засвідчив статистично значущі позитивні зв’язки морально-етичної відповідальності з перспективним прийняттям, фантазією, емпатійною турботою та загальним показником міжособистісної реактивності, а з особистісним дистресом – обернений зв’язок. Міжгруповий аналіз показав, що особи з вищим рівнем морального розвитку характеризуються більш вираженим перспективним прийняттям і емпатійною турботою та нижчим рівнем особистісного дистресу. Це дає підстави вважати, що моральна культура пов’язана не з підвищеною емоційною вразливістю, а з більш зрілим, врівноваженим і професійно доцільним способом емпатійного включення.

Показовими виявилися й результати аналізу самоопису за методикою «Хто Я?». Морально-етичні самовизначення були слабко представленими: їх середнє значення становило 0,57, а у 66,8 % учасників вони були відсутні взагалі. Виявлено негативний зв’язок між частотою використання морально забарвлених самохарактеристик і сумарним показником морального розвитку ($r = -0{,}155$, $p < 0{,}001$). Це дозволяє розмежувати моральну самопрезентацію та глибшу внутрішню моральну опрацьованість, яка не зчитується безпосередньо з поверхні самоопису.

Отримані результати дають підстави розглядати формування моральної культури майбутнього психолога як процес, у якому поєднуються розвиток морально-етичної відповідальності, ускладнення емпатійної сфери, поглиблення професійної ідентичності та зміна характеру самовизначення. У площині професійної підготовки це вимагає включення морального виміру в саму логіку освіти: аналізу морально неоднозначних професійних ситуацій, обговорення реальних і змодельованих випадків, осмислення досвіду практики, супервізійного розгляду труднощів професійної взаємодії, а також створення освітнього середовища, у якому студент набуває досвіду професійного діалогу, рефлексивного осмислення власних рішень і відповідального ставлення до іншої людини.

Моральна культура майбутнього психолога є складним особистісно-професійним утворенням, що не зводиться ні до знання етичних норм, ні до декларативної моральної самоідентифікації. Її формування пов’язане з розвитком морально-етичної відповідальності, зрілої емпатії, професійного саморозуміння та досвіду осмисленої взаємодії з іншою людиною. Результати проведеного дослідження підтверджують, що моральна культура потребує не стихійного, а цілеспрямованого формування в освітньому процесі. З огляду на це одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх фахівців допомагаючих професій є створення таких умов, за яких моральні цінності, відповідальність, рефлексивність і культура взаємодії поступово стають частиною їхньої професійної зрілості.